

petere ab his excommunicatis sacramenta, et inducere eos ad ministranda illa, æque ac quemcumque alium non excommunicatum, si in cæteris sit æqualitas, nimirum, in potestate, vel etiam in dispositione quoad probabilem carentiam peccati mortalis. Patet sequela, quia concessio Concilii Constantiensis absoluta est; ergo simpliciter tollit omne impedimentum, et concedit facultatem æque communicandi cum his excommunicatis, sicut cum non excommunicatis. Consequens autem videtur incredibile; nam, si ego possum sacramentum petere, vel audire Missam a sacerdote nullo modo excommunicato, non licebit mihi ab huiusmodi excommunicato hæc petere; cur enim Ecclesia tam amplam concederet licentiam, quæ et dignitati sacramentorum; et severitati censurarum multum derogat, et ad utilitatem fidelium necessaria non erat?

5. *Solutio.* — Respondeo nihilominus, concedendo sequelam, quantum est ex vi censuræ, et præcepti Ecclesiastici directe pertinentis ad ipsos fideles; hoc enim convincere videtur ratio adducta, fundata in verbis Extravagantis, quæ generalia sunt. Et illius ratio reddi potest, quia leges humanæ generatim traduntur, et non possunt ad singulos casus, et circumstantias eorum descendere; cum ergo fuerit conveniens concedere fidelibus communicationem cum his excommunicatis, fieri debuit absoluta et generali lege. Unde, licet in hoc vel illo particulari casu non sit tanta necessitas, vel utilitas talis communicationis, nihilominus etiam tunc non est prohibita ex vi censuræ, quia lex illa generatim lata est. Hoc vero non obstat, quominus fideles, utentes hoc privilegio, debeant servare modum, si aliunde naturalis ratio dictaverit esse necessarium ex aliis principiis, seu ex parte ipsius excommunicati, illum non inducere ad talem actum, ut ex dicendis amplius constabit.

Secunda assertio.

6. Dico ergo secundo: non est simpliciter prohibitum ex vi censuræ huiusmodi excommunicatis, ministrare sacramenta, eo modo quo aliis excommunicatis vitandis, prohibitum est. Probatur, quia hæc duo correlativa videntur; nam communicatio, cum inter duos necessario esse debeat, non potest esse unius cum alio, quin etiam sit huius cum illo; ergo si alteri eorum concessa est communicatio

cum altero, necesse est, ut alteri non sit simpliciter prohibita, quia repugnantia esse videtur, alicui licitum esse, quod sine alterius peccato facere non potest. Et hoc sensu aiunt Juristæ, prohibito uno correlativo prohiberi etiam aliud, concurrente eadem ratione. Quam regulam tradit Panormitan. in cap. Quia clerici, de Jure patro., num. 7, ubi dicit esse communem Theoricam Legistarum; et videri etiam potest Barth., in l. 4, C. de Cupressis, l. 10. Verum est hanc regulam non esse adeo generalem, quin stando in terminis juris positivi multas exceptiones patiat, præsertim ubi diversitatis ratio intervenit, aut ipsum jus satis expresse declarat velle unum prohibere, et non aliud, quæ duo in præsentis casu reperiri videntur ex vi prædictæ Extravag. *Ad evitanda.* Nihilominus tamen, quatenus illud principium fundari potest in ratione naturali, scilicet, in necessaria connexion inter honestatem actus, et omnia, quæ sunt de necessitate ejus, quatenus honestus est, sic necesse est, ut cui aliquis actus conceditur ut licitus, eidem concedantur omnia, sine quibus talis actus licitus esse non potest. In præsentis ergo cum fidelibus concessum sit, ut licite possint sacramenta recipere et petere ab huiusmodi excommunicatis, cumque id non possint simpliciter facere licite, nisi illi possint licite ministrare, quia saltem propter cooperationem vel inductionem ad malum frequenter id esset malum, fit, ut ipsis etiam excommunicatis sic toleratis consequenter concessum sit ut licite possint sacramenta ministrare, non quidem in ipsorum favorem, sed aliorum.

7. *Evasio.* — *Præcluditur.* — *Non est idem non posse aliquid licite facere, et non esse licite facturum.* — Dices, quamvis nunquam liceat huiusmodi excommunicatis sacramenta ministrare, si tamen id faciant sua sponte, licitum esse aliis bene uti malitia eorum, illa ab eis recipiendo. Hoc tamen non sufficit ad intelligendam amplam facultatem, quæ in dicta Extravaganti fidelibus conceditur ad communicandum cum his excommunicatis in ministerio sacramentorum, quia, regulariter ac moraliter loquendo, nemo potest ab alio accipere licite quod alius non potest licite dare, et multo minus potest petere quod alius non potest licite efficere. Aliud est enim (quod in his rebus accurate distinguendum est) aliquem non posse aliquid licite facere, aliud non esse id facturum licite, quamvis possit. Nam, quando se habet hoc posteriori modo,

sæpe licet ab alio petere, vel accipere quod ipse illicite facit, vel facturum est, quia, cum defectus non sit potestatis, sed voluntatis, per accidens conjungitur actioni, quam alter petit, seu qua utitur; et ideo, per se loquendo, petenti non imputatur, nisi aliunde ex charitate, vel ex alia peculiari ratione teneatur non petere; et ita contingit in exemplo supra posito de petitione mutui ab eo, qui non est daturus sine usuris. At vero quando quis non potest licite aliquid facere, nulla ratione licet ab eo id petere, vel cum eo cooperari, quia petere ab aliquo id quod sine peccato præstare non potest, moraliter est petere peccatum ipsum, ut latius dixi in 3 tom., disp., 48, sect. 4. Ubi ex hoc principio conclusi, nunquam licere sacramentum recipere ab eo, qui non potest licite dare, etiamsi sæpe liceat recipere ab eo, qui non licite dat. Ergo, si his excommunicatis nunquam liceret ministrare sacramenta, neque fidelibus liceret ab eis illa recipere, quantumvis ipsi essent ad ministrandum expositi. Et præterea, quamvis daremus in aliquo raro casu hoc esse licitum, v. gr., quando talis sacerdos est actu ministrans in altari, tamen id non sufficit ad intentionem ipsius Extravagantis, nec ad verba ejus salvanda; nam intentio illius constitutionis fuit subvenire conscientis timoratis, et tollere occasiones scandali, vel periculi; illo autem modo non vitantur pericula, sed augentur potius, et relinquuntur fideles valde perplexi circa hanc communicationem in administratione sacramentorum cum his excommunicatis. Verba etiam illius Extravagantis amplissima sunt; cur ergo debent tam stricte ad casum rarissimum limitari?

8. *Objectio alia.* — *Solutio.* — Potest vero aliquis tandem dicere, Ecclesiam in illa Extravaganti non concessisse fidelibus, ut possint licite recipere sacramenta ab his excommunicatis, sed solum abstulisse directam prohibitionem, respectu aliorum fidelium, integram relinquendo directam prohibitionem, quæ inest ipsius excommunicatis, et consequenter relinquendo in aliis indirectam prohibitionem, quæ divino et naturali jure in eos redundat. Sed hoc revera incredibile est, tum quia inutilis esset illa concessio; nam, si ex aliquo titulo semper est illicitum fidelibus communicare cum his excommunicatis in ministerio sacramentorum, quid interfuit eis tollere directam prohibitionem; certe ad summum poterat id esse utile ad vitandam specialem contumaciam, et consequenter etiam

excommunicationem minorem; at Ecclesia plus intendit per eam concessionem, scilicet, pacare conscientias, et pericula peccandi absolute in hac communicatione tollere. Tum etiam, quia in illo sensu falsa essent illa verba: *Nemo prætextu alicujus censuræ, etc.*, nam sive dicatur obligatio esse directa, sive indirecta, absolute verum est, prætextu censuræ, qua huiusmodi excommunicatus ligatus est, debere alios vitare illum in administratione sacramentorum; ergo repugnat hoc rationi, et verbis illius Extravagantis. Concludo igitur huiusmodi excommunicatos non esse ex vi suæ censuræ ita separatos ab activo ministerio sacramentorum, ut eis semper illicitum sit, sicut est vetitum aliis excommunicatis vitandis.

9. *Excommunicati sacerdotes non vitandi, non privantur jurisdictione, quam ad sacramenta ministranda habebant.* — *Suadetur corollarium in sacramento penitentiae, de quo est majus dubium.* — Ex quo infero (quod etiam confirmat præcedentem assertionem), sacerdotes habentes jurisdictionem ad sacramenta ministranda, non privari illa simpliciter et absolute ob huiusmodi excommunicationem nondum denuntiatam, etc. Probatur generatim in omnibus sacramentis, quia a nemine licite ministrantur (extra extremam necessitatem) nisi jus habeat ministrandi, per jurisdictionem ordinariam, vel delegatam, tali sacramento accommodatam, ut ostendi in 3 tom., disp. 46, sect. 4; sed ostensum est his excommunicatis licitam esse hanc administrationem sacramentorum; ergo necesse est ut retineant jurisdictionem necessariam ad huiusmodi actum licitum. Præterea in particulari id constat de sacramento penitentiae, in quo magis necessaria est jurisdictio; at vero sacramentum hoc collatum ab huiusmodi excommunicato validum est, per se loquendo, id est, nisi aliunde habeat defectum essentialem in materia, vel forma, aut intentione ministri; ergo signum est per hanc excommunicationem non privari jurisdictione spirituali, qui illam habeat. Miror est communis sententia, ut videre licet in Covarr., dict. cap. Alma, p. 4, § 6, num. 7, concl. 5, ubi Adrian., Cajet., Med. et Navarr. in eadem sententiam refert; quam tenet etiam Driedo, lib. 3 de Libert. Christ., c. 7; Viet., in Sum. 4, materia de excom., quæst. 40, ubi dicit ita esse determinatum in Concil. Constant., in dicta Extravag. *Ad evitanda.* Ex quo loco omnes dicti auctores hoc colli-

gunt, quia, cum Ecclesia concedat fidelibus, ut non teneantur vitare hujusmodi excommunicatos in usu sacramentorum, consequens est, ut relinquat ipsis excommunicatis potestatem necessariam ad sacramenta conficienda; sed jurisdictio est necessaria ad conficiendum hoc sacramentum; ergo illam relinquit, quia non minus conceditur usus hujus sacramenti, quam reliquorum; nam, cum verba sint generalia, et favorem contineant, non est cur pœnitentiæ sacramentum excipiatur, præsertim cum usus ejus frequentior sit et magis necessarius.

10. *Qua ratione excommunicatis non vitandis concessa sit licentia ministrandi sacramenta.* — His excommunicatis non licet se invitare ad sacramenta ministranda. — Superest vero ultimo loco explicandum, an hæc licentia ministrandi sacramentum tam absolute concedenda sit his excommunicatis, ac si excommunicati non essent, vel quæ limitatio adhibenda sit. In qua re primo videtur certum non licere hujusmodi excommunicatis sese ingerere et quasi invitare ad sacramenta ministranda. Hæc est communis sententia, et patet, quia nullus favor eis concessus est; ergo non est eis data facultas communicandi cum aliis, sed solum est aliis data facultas communicandi cum ipsis. Unde etiam in aliis generibus communicationis non licet his excommunicatis communicare cum aliis, licet possint admittere alios, ut secum communicent, si velint, quia ipsis excommunicatis non est datum ut non teneantur alios vitare, sed solum ut possint non vitari ab aliis; ubi optime quadrat, quod dicitur in c. Illud, de Cleric. excomm. ministr. : *Excommunicato non vitare multo magis, quam non vitari, periculosum existit; non vitare siquidem, cum in eo sit, excommunicatus sine delicto non potest; sed, cum ex aliis pendeat, sine suo delicto poterit non vitari.*

11. *Licet tamen, si ab aliis ad eorum utilitatem, vel necessitatem invitentur.* — Explicatur in eo qui ex officio sacramentum ministrare tenetur. — Deinde, quando ipse non se ingerit, sed alius ab eo petit sacramentum, hæc videtur generalis regula servanda, ut, si ad favorem petentis pertineat, seu moraliter sit necessarium, aut valde utile, ut excommunicatus ei conferat sacramentum, id possit facere sine peccato; si vero non ita pertineat ad favorem petentis, non possit. Hæc regula fundata est in verbis Extravagantis, quibus declaratur, ibi non fieri favorem excommuni-

catis, sed aliis fidelibus. Explicatur autem in particulari variis modis, seu propositionibus; nam in primis, si sacerdos sit parochus, ideoque ex officio teneatur ministrare sacramentum, et ille, qui petit, habet jus petendi, et non vult alteri confiteri, tunc parochus, licet dicto modo excommunicatus sit, potest petenti licite sacramentum dare, quia petit jus suum, et ideo ad favorem ejus pertinet, ut ei tribuatur. Supponimus autem hujusmodi sacerdotem excommunicatum non posse hic et nunc prius absolutionem censuræ petere; nam, si possit facile, sine dubio ad id tenetur, quia per se illi prohibitum est sacramentum cum censura ministrare; et tunc jam nulla imminet necessitas, cum possit prius censuram a se expellere. Dixi autem, *hic et nunc*, quia non obstat, quod antea potuerit, et fuerit in mora; sed attendenda est præsens opportunitas. Deinde supponimus hujusmodi parochum non posse per alium non excommunicatum satisfacere petenti; nam, si hoc possit, teneretur ipse abstinere, quia jam nihil refert ad favorem petentis, quod ipsemet potius, quam alius loco ejus, sacramentum ministret.

12. *Qui ad hoc ex officio non tenetur, aliquando potest sacramentum ministrare.* — Præterea, quando sacerdos ex officio non tenetur ministrare sacramenta, qui autem petit, cum aliqua necessitate ab illo petit, tunc etiam licitum est ei dare. Hæc non est tam certa, sicut præcedens, quia auctores citati solum de parcho videntur loqui. Unde quidam moderni addunt exclusivam, ut patet in Ugol., tab. 2, c. 7, § 4, num. 4. Nihilominus tamen censeo esse veram. Et illam insinuat Nav., in Sum., c. 9, num. 40, dum ait generaliter confessionem factam hujusmodi excommunicato validam esse, quoties pœnitens non peccat inducendo hunc confessarium excommunicatum ad suam confessionem audiendam. Quod est evidens, quia ille excommunicatus non est privatus jurisdictione, ut dictum est; ergo, si aliunde pœnitens non ponit obicem sacramento, validum erit. Subdit vero deinde, hujusmodi inductionem tunc esse peccatum mortale, quando fit absque ulla necessitate, vel debito, quo alius tenetur. Probatur deinde, quia tunc nullus fit favor danti, sed recipienti. Extravag. autem concedit fidelibus omnem communicationem eis favorabilem, et rectæ rationi consentaneam. Nec vero intelligendum hoc est de extrema aliqua necessitate (in qua etiam nominatim

excommunicatus posset id facere), sed sufficit communis aliqua necessitas, quæ ante Extravag. illam non sufficeret. Ex quo fit ut, si fidelis possit sacramentum obtinere ab alio sacerdote non excommunicato, non possit hujusmodi excommunicatus illud dare, quia tunc nulla est necessitas, nec sufficiens ratio, aut causa, et consequenter jam ille non esset favor recipientis, sed dantis. Quapropter in hujusmodi casu male faceret fidelis petens sacramentum ab hujusmodi excommunicato, cum possit illud a non excommunicato obtinere, quia licet hoc non sit ei directe prohibitum propter dictam Extrav. *Ad evitanda*, tamen ex natura rei sequitur, supposito gravamine, quod ipsis excommunicatis relictum est abstinendi quantum moraliter possunt ab hujusmodi ministerio. Atque hoc modo videtur sufficienter exponi dicta Extravagans, et satisfieri intentioni ejus, quia tolluntur scandala et pericula, subveniturque sufficienter necessitatibus fidelium, et alioqui servatur rigor censuræ, quantum necesse est, et in eadem Extravaganti significatur.

13. *Liceatne hunc excommunicatum, ob aliorum necessitatem, sacrum facere.* — *Dubii rationes.* — Sed quæres, an quod dictum est de ministerio sacramentorum, locum habeat etiam in celebratione Missæ. Et est casus moralis, si parochus sit dicto modo excommunicatus, et nullus sit alius sacerdos, a quo populus possit Missam audire in die festo, an possit licite id facere ob eam solam causam, et secluso scandalo, et consequenter an parochiani possint licite petere et instare, ut sibi sacrum faciat. Et ratio dubii est, nam in dict. Extrav., licet fiat expressa mentio de sacramentorum administratione, et receptione, non tamen de Missæ celebratione; neque videtur hoc extendendum propter similitudinem rationis, tum quia Missæ celebratio habet singularem excellentiam, ac dignitatem; tum etiam quia illud ministerium non est ita necessarium fidelibus, sicut est sacramentorum collatio. Et ita Doctores loquuntur solum de receptione sacramentorum. In contrarium vero est, quia in illa Extravaganti statim additur clausula generalis, *Aut aliis quibuscumque divinis*; sub qua clausula maxime continetur divinum sacrificium; ergo non tenentur fideles vitare hujusmodi excommunicatum in Missæ sacrificio, et ita sine dubio possunt Missam ejus audire, si illam sua sponte dicat, sive in eo peccet, sive non; ergo etiam possunt illum inducere, ut eam dicat,

quando moraliter indigent illo sacrificio, vel propter obligationem festi occurrentis, vel propter moralem aliquam necessitatem communicandi, etc. Ergo et ipse non peccabit tunc sacrificando in bonum aliorum; tunc enim ipse non se ingerit aliorum communicationi, sed solum admittit eos ad sui communicationem, quæ illis prohibita non est.

14. *Prior opinio.* — *Vide Ugol., tab. 1, c. 43, § 4, num. 2.* — *Impugnatur.* — In hac re aliqui censent hoc non licere hujusmodi sacerdoti, nisi forte quando censura est omnino occulta, et sequetur scandalum, et infamia, nisi sacrificet; quin potius aiunt aliqui, si possit suam excommunicationem sine scandalo manifestare, utpote quia causa ejus, nec infamis, nec scandalosa est, debere potius suam excommunicationem publicam facere, ut se excuset, quam celebrare. Sed hæc doctrina habet quidem locum in excommunicato vitando, et hoc sensu satis in superioribus tractata est. At vero in hoc excommunicato, qui ex novo jure vitandus non est, non ita procedit, quia de illo non quærimus, an per accidens, et ratione damni vitandi possit hoc licite facere, sed per se ob facultatem concessam in prædicta Extravaganti in favorem fidelium. Unde in hujusmodi casu non supponimus excommunicationem esse occultam aliis, sed notam; et ideo, etiam supponimus non futurum scandalum, vel novam infamiam ex eo quod talis excommunicatus abstineat a celebratione, quandoquidem habet impedimentum aliis notum, in quibus potius poterit scandalum timeri, si eum viderint celebrare. Quamvis in hoc etiam supponendum sit, tale scandalum vitari posse, et debere; quod fiet, si alii instruuntur, et sufficienter intelligant hujusmodi excommunicatum non peccare celebrando in tali opportunitate, et propter talem causam; secluso ergo omni scandalo, et infamia, vel metu extrinseco, per se consideranda, et tractanda res est.

15. *Vera resolutio.* — *Quid de parcho.* — Et videtur quidem ut minimum hic esse illa distinctione utendum, qua omnes Doctores utuntur in administratione sacramentorum, scilicet, quod aut hic excommunicatus parochus est, seu alioqui ex justitia obligatus ad sacrum faciendum, aut est simplex sacerdos carens tali obligatione. In priori casu dicendum videtur, idem judicium esse de celebratione Missæ, quod de administratione aliorum sacramentorum; nam parochiani tenentur Missam audire, et alioqui habent jus petendi

a parcho; ergo licite possunt ab eo exigere, et ipse etiam licite potest id facere. Responderi posset parochianos teneri ad audiendum sacrum, si sit qui legitime id faciat; in eo autem casu deesse, qui legitime faciat, quia parochus excommunicatus est. Sed in primis hoc ipsum est, quod inquirimus, an scilicet talis excommunicatus sit illegitimus minister pro tali casu. Et deinde vis rationis non omnino pendet ex eo quod hujusmodi homines teneantur ad audiendum sacrum, sed ex eo quod habent jus petendi ministerium illud a suo parcho, quod ille præcipue tenetur ex justitia exhibere illis diebus, in quibus ex præcepto Ecclesiæ, per se loquendo, tenentur fideles audire sacrum, ut dixi in tom. 3, disp. 86, sect. 4. Et quantum ad hoc multum confert ad honestandum hunc actum in illo casu obligatio, quam fideles habent, per se loquendo ad audiendum sacrum, quamvis argumentum posset procedere, quoties habent jus petendi ut fiat sacrum, etiamsi fortasse non teneantur audire; sicut etiam possunt petere sacramentum, quando habent jus petendi, etiamsi non teneantur recipere.

16. Unde augetur hæc ratio, quia sequitur aliqui perplexio quædam; nam, si ille tenetur ex justitia facere, alter recte facit exigendo jus suum; ergo alter peccabit, non reddendo; ergo si ea ratione sacrum faciat, non peccabit, aliqui perplexus esset; similis enim discursus fieri solet de administratione sacramentorum. Sed responderi potest, peti principium; nam idem discursus applicari potest ad excommunicatum denunciatum, qui alias ex officio teneatur; sicut ergo ille excusatur legitime, quando est sic excommunicatus, quia solum tenetur quis ad ministerium sui officii, quasi sub conditione, *quando a superiori prohibitus non est*, ita dicere quis potest de excommunicato non denunciato, et tollitur omnis perplexitas. Probandum ergo est, quod non obstante tali censura, adhuc maneat obligatio celebrandi absque legitima excusatione. Potest ergo in hunc modum hoc explicari, quia parochus ille, per se loquendo, tenetur ex justitia ad illud ministerium, et aliqui ipsi parochiani ex vi talis censure non prohibentur, quominus possint petere jus suum, ob privilegium illis concessum ab Extrav. *Ad evitanda*, et ideo licite petunt; nam ab excommunicato licite quis petit quod sibi debet, nisi alias specialiter prohibitus sit, ut sumitur ex c. Intelleximus, de Judiciis, et c. Si vere, de Sent. excom.;

ergo neque ipse parochus ex vi talis censure excusari potest quominus petentibus reddat ministerium suum; non ergo peccabit illud faciendo. Et confirmatur a contrario, nam si parochiani sunt excommunicati non denunciati, et nihilominus petant, et velint audire Missam a suo parcho, ipse licite potest eam facere coram eis, quia non tenetur eos vitare, ratione prædictæ Extrav.; ergo et e contrario. Denique non est major ratio, ob quam possimus ab illo petere sacramentum, quam sacrificium; nam, licet ministerium sacrificii videatur gravius, tamen verba Extrav. generalia sunt, ut vidimus. Et licet sacramentum videatur utilius, aut interdum magis necessarium, propter gratiæ infusionem, aut peccati remissionem, tamen et hoc non refert, quia hoc non tam fundatur in utilitate, quam in jure petentis, supposita Ecclesiæ institutione in dicta Extrav. Et præterea illud, quod sumitur, incertum est; nam sacrificium etiam est utilissimum, præsertim communi bono, per modum satisfactionis, et impetrationis.

17. *Objectio. — Solutio.* — Potest vero objici, quia sequitur posse aliquem juste petere ab hujusmodi excommunicato, ut munus suum impleat, si alias ratione accepti stipendii vel capellanæ tenetur Missam dicere, etiamsi alius auditurus non sit illam, quia etiam tunc procedit ratio facta, quod potest exigere debitum suum; consequens autem est plane falsum, et contra Ecclesiæ consuetudinem. Respondetur, negando sequelam, quia in dicta Extravag. *Ad evitanda*, solum conceditur facultas communicandi cum his excommunicatis; et ideo ex vi illius concessionis solum possumus petere hujusmodi ministeria per modum communicationis; quæ tunc solum intervenit quando sacramentum petitur, ut recipiatur, vel Missa, ut audiatur. Petere autem a sacerdote excommunicato, ut faciat sacrum, solum quia recipit stipendia, vel quia ex titulo capellanæ ad id tenetur, fieri non potest, quia illud non esset communicare eum illo, sed absolute inducere ad ministerium ei prohibitum. In eo ergo casu cogi poterit excommunicatus, vel ut stipendium restituat, vel ut per aliam suæ obligationi satisfaciatur, non vero ut per se ipsam celebret.

18. *Quid de sacerdote non parcho.* — At vero, quando sacerdos non est parochus, et occurrit similis necessitas, quæ charitate saltem vel obligaret, vel certe plurimum induceret ad illud ministerium perficiendum

propter communem populi utilitatem, vel Ecclesiastici præcepti observantiam, seu executionem, majus dubium est, an tunc liceat ei sic excommunicato sacrificare, et aliis ab eo petere, ut id faciat. Tamen consequenter loquendo, videtur ita sentiendum de hoc ministerio, sicut de sacramentorum collatione; nam verba Extravagantis æqualia sunt, et alia ratio hic procedit, cum hic non intendatur favor ipsius excommunicati, sed fidelium, vel potius eorum necessitas. Et hoc etiam sensisse videtur Navarr., dict. cap. 9, num. 40, in fine, dum sub disjunctione loquitur eodem modo de inductione ad faciendum sacrum, vel administrandum aliquod sacramentum. Quamvis autem hoc videatur verum de rigore juris, nihilominus in praxi attendenda est consuetudo, quæ est optima legum interpretis, et cavendum etiam est ne sequatur aliquod scandalum.

19. *Quid dicendum de his excommunicatis quantum ad irregularitatem ob celebrationem impositam.* — Ultimo intelligitur ex dictis, quid sentiendum sit de his excommunicatis quantum ad incurrendam irregularitatem vel alias pœnas, si celebrent, vel sacramenta ministrant. Attendendum est enim, an id licite faciant ex vi favoris aliis concessi per Extravag. *Ad evitanda*, necne. Nam quando priori modo operantur, nullam pœnam vel irregularitatem incurrunt, quia non violant censuram, neque illa irregularitas incurritur sine culpa, ut supra ostensum est. At vero, quando illicitese ingerunt, et favorem aliis datum sibi usurpant, irregulares fiunt, et easdem pœnas incurrunt, quas alii excommunicati denunciati, quia quoad eos sic ministrantes manet integrum jus antiquum; nihil enim ei derogatum est per Extravag. *Ad evitanda*, ut in ipsamet cavetur; illæ autem pœnæ jure antiquo inductæ sunt.

DISPUTATIO XII.

DE QUARTO EFFECTU EXCOMMUNICATIONIS, QUI EST PRIVATIO DIVINORUM OFFICIORUM ET ALIARUM RERUM SACRARUM.

Præter sacramenta et sacrificium sunt in Ecclesia alia divina officia et res divinæ seu sacræ, quarum participatione privatur etiam is, qui excommunicatione majori ligatus est; et ideo de iis in speciali est dicendum. Et primo de divinis officiis, sub quibus auditionem Missæ comprehendimus. Deinde de re-

bus sacræ, ut sunt templa, et alia hujusmodi, ubi etiam in speciali dicendum erit de privatione sepulture sacræ.

SECTIO I.

Utrum excommunicatus privetur omni participatione externa sacrificii Missæ et sub qua pœna.

1. Supponimus tanquam certum, excommunicatum ex vi censure privatum esse omni communicatione Ecclesiastica in rebus divinis; id enim in jure expressum est, cap. Responsio, et c. Nuper, cum aliis, de Sentent. excomm., et c. Alma mater, eodem titulo, in 6. Inter has vero res divinas primum locum obtinet sacrificium Missæ; et ideo hoc præcipue hic explicandum proponimus; de cæteris vero divinis officiis dicemus sectione sequente. Tribus autem modis potest quis privari hoc sacrificio. Primo, ne illud per se ipsum offerat, quæ privatio pertinet ad solos sacerdotes, de qua dictum est disputatione præcedente, quia est ejusdem rationis cum privatione activæ administrationis sacramentorum. Secundo privari quis potest hoc sacrificio, ne pro ipso offeratur, et hoc pertinet ad privationem suffragiorum, de qua disputatione secunda dictum est. Tertio privari potest excommunicatus participatione seu communicatione hujus sacrificii, quantum ad externam communicationem, quæ est per assistentiam, ministrationem seu cooperationem ad tale sacrificium.

2. *Per excommunicationem privatur excommunicatus sacrificio Missæ interesse.* — *Casus in quo excommunicatus sacro interesse potest.* — *Propter hanc communicationem non est jure aliqua pœna imposita.* — Dico ergo primo: excommunicatus ex vi censure directe prohibetur ne sacro interesse aut inservire possit. Probatur, tum quia excommunicati generatim privantur omni communicatione fidelium, cap. pen. de Sentent. excomm., c. Nihil, c. Engeltrudam, cum aliis, 44, quæst. 3; nam una ex præcipuis communicationibus, et maxime in sacræ inter fideles est in eo, quod ad hoc sacrificium peragendum conveniunt, tum etiam quia hæc specie privantur in c. Illud, de Cleric. excomm. minist., et c. Is qui, c. ult., de Sent. excomm., in 6, et c. Episcoporum, de Privil., in 6; hæc autem prohibitio primo ac per se cadit in eum, qui est censura ligatus; ergo ipse maxime est, qui tenetur se separare ab hujusmodi actu seu communicatione sacræ.